

REDACȚIA
Și Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL
Întru Austro Ungaria:
1 an 20 cor.
1/2 an 10
1/4 an 5
o lună 2
rîi de Duminică pe an
4 coroane.

Pentru România și străinătăți pe an 40 franci.

Manuscrise nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20

INSERTIUNILE:
de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 h. de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 566

Scrierile nefrancate nu se primesc

TRIBUNA POPORULUI

Bilow despre Ungaria.

Deputatul Hasse a interpelat în Reichstag pe cancelarul imperiului German, asupra persecuțiilor la care sunt supuși ziaristii germani din Ungaria.

Răspunsul cancelarului Bülow, e mult mai important decât să se știe că trece cu vederea; și mai ales presa maghiară e viu comentat.

Contrații maghiari se și silesc să-și facă curagiu, declarând că socotesc pe deplin mulțumitoare, din punct de vedere politic internațional, declarațiunile cancelarului german, care spune că nu poate să se amestece în afacerile interne ale altui stat; și că relațiunile imperiului german cu Ungaria ar fi tot așa de bune, cum au fost și pe vremea lui Bismarck și Arássy în anii 1874 și 1883.

Orîcât sunt însă mulțumiți Maghiarii cu declarațiunile contelui de Bülow, și orîcât acela, pentru a argui în favorul bunelor relații dintre Germania și Ungaria, a cetit niște acte diplomatice de pe vremea lui Arássy, — ne-o spune „Budapesti Hírlap” că: „însuși raportul politic (dintre Germania și Ungaria) astăzi nu mai ajunge la măsura pe care o avea atunci în timpul lui Bismarck și Andrássy.”

Ceea-ce însemnează, că orîcât și-și face curagiu compatrioții noștri șovinisti, glasul lui Korn, Cramer, etc. nu sună în pustie, ci a aflat drumul la inimă, căci din inimă îndurerate sună.

Și dacă Bülow se ferește de a se amesteca în chestii interne de-ale Ungariei, totuși nu pregetă de-a accentua expres: „poporul maghiar să nu se închidă dinaintea culturii germane, căreia Ungaria are să-i mulțumească mult; și să susțină pe teritoriul regatului Stărilor Ștefan prietenia cu Germanii de acolo, cari totdeauna au fost cetățeni credincioși ai statului.”

Acest binevoitor sfat, îl ia ziarul „Házánk” drept un corolar al expresiunii lui Bülow: „Dorim ca poporul maghiar să cuprindă, în cadrul monarhiei austro-ungare o situație cât se poate mai importantă în lume.” Șapoi, cuprins de mândria proprie șovinistului, după-ce se dă mulțumit de cele auzite, declară din nou sus și tare, că Ungaria nu va cruța de loc pe „agitatorii fără suflet”.

Nu se va amesteca Germania bine înțeles în chestii de goană contra presei germane din Ungaria; cancelarul german spune că îi vrea tari pe maghiari; deci — eată că șovinismul cărăși încalcă pe băț, după astfel din încurajări, încalcă pe băț și dă năvală contra nemaghiarilor.

Șovinistii uită, ori nesocotesc binevoitorul sfat al lui Bilow: să nu se închidă în fața culturii germane și să-și dea seamă că germanii din Ungaria totde-una au fost credincioși cetățeni ai patriei lor.

Se fac șovinistii a nu înțelege aceste prietenești vorbe?

Și cu toate astea se declară mulțumiți cu declarațiunile contelui de Bilow. Se declară mulțumiți, — dar o spune, o recunoaște „Budapesti Hírlap”, că nu mai sunt relațiile ca pe vremea lui Bismarck.

Din cele expuse, se poate vedea, că discursul contelui de Bilow nu le-a prea venit bine la socoteală, compatrioților noștri diriguitori, ori cât se silesc se facă pe mulțumiți, prin glasul organelor lor de publicitate.

Dar nici că se poate, ca astfel de politică, cum este cea condusă azi în Budapesta, să deștepte simpatii și încredere. Ar trebui s'o înțeleagă aceasta mai marii „națiunii”, și să schimbe frontul până când nu va fi prea târziu, până mai e cu putință o apropiere între neamurile din această țeară.

„Égi világosság”.

În Ungaria se face multă propagandă spiritistă, și în cursul studiilor ce'n oarele mele libere am făcut experimentelor spiritiste m'am incredințat, că sunt și între frații mei oameni, care iau parte la ședințele spiritiste. Am stat dar pe gânduri, când mi-a căzut în mână primul număr din „Lucaferul” dela Budapesta. Văzând steaua luminoasă, pe care editorul au pus-o în fruntea femeii de pe copertă, imi era parcă un spirit neastempărat imi șoptia la ureche: Aceasta e edițiunea românească a foii „Égi Világosság”, organul spiritistilor din Budapesta.

Știu prea bine, că spiritele au o particulară slăbiciune de a-și lua pe muritorii în bătaie de joc: numărul următor al „Lucaferului” sunt însă dovadă, că spiritul, care mi le-a șoptit aceste, era de bună credință: se face în coloanele „Lucaferului” propagandă spiritistă, — ceea-ce nu e bine.

Nu ne îndoim noi creștinii adeverați, că viața, pe care o petrecem aici pe pământ, e numai o pregătire pentru mai seninul fel de a fi, asupra căruia ne vom lumina în clipa morții. Tot atât de puțin ne îndoim, că e cu putință, ca cei scăpați din robia trupeză să-și reverse lumina asupra noastră și să ne lăse sub stăpânirea lor, ca prin atotputernicia lor să vedem cele pentru muritorii nevăzute, să știm ceea-ce omenește nu se poate gândi, ori

să putem ceea-ce după priceperea noastră mărginită e peste putință. Le știm dela sfinții Părinți, întemeietorii bisericii noastre, și, dac'am zice, că ele nu sunt adevărate, am tăgădui prorociile, toate cele cuprinse în sf. Evanghelie, întreaga viață a Mântuitorului nostru, ne-am lăpăda de legea creștinească.

Tocmai însă pentru-că nu ne îndoim, suntem mulțumiți în sufletele noastre și nu avem în noi îndemnul de a scruta. Oamenii cu mintea întreagă, nu ne putem închipui, că ne este dat a afla prin scrutațiile noastre mai mult decât ceea-ce au aflat aceia, cari n'au cerșit lumina, ci au fost aleși și chemați să o primească. Socotim dar în rëndul necredincioșilor pe indiscreții, care se îmbulzesc spre poarta, pe care numai moartea are să ni-o deschidă, și fac experimente spre a se incredința, dacă au mințit ori-nu prorocii, evangeliștii și sfinții Părinți. E învederat că unor asemenea experimentatori insolenți preotul n'ar putea să le dea sfânta cuminecătură decât după un greu canon de spășire.

Așa e și nu altfel, și pentru creștinul adevărat e destul să-și dea seamă despre aceasta, ca să se rușineze și să-și stăpânească curiozitatea de strengar, care se uită prin crepăturile ulucilor, ca să vadă, cum petrec boierii în grădina cea frumoasă.

Dacă n'ar fi însă destul argumentul acesta, mai e și altul mai profan.

Eur condamnare. Cunoscutul luptător al slovacilor Svetozar Hurban Vajansky a stat Sâmbătă înaintea curții cu jurați din Budapesta acusat de agitație în contra naționalității maghiare, săvârșită într'un prim articol apărut în ziarul „Narodny Noviny” dela 15 Nov. 1902.

Procurorul în acusa sa zice, că articolul conține agitație și provocare ca poporul slovac să-și strângă rîndurile în contra maghiarimei. Acusatul respinge interpretarea procurorului. Recunoaște că a înfierat șovinismul unguresc dar articolul său a fost îndreptat mai ales în contra defectelor vieții de partid slovace și în contra cosmopolitismului. După ascultarea vorbirilor, tribunalul a rostit sentința: l-a condamnat la 2 luni închisoare și 400 coroane amendă.

Acusatul a insinuat recurs de nulitate.

Înainte numai!

Din Dietă.

— Ședința din 23 Martie. —

În liniște, aproape fără emoție au continuat opoziția cu recriminările sale în contra poliției, pe care o face responsabilă pentru turburările de Vineri.

Sunt prezenți puțin deputați, dar mai rari sunt tocmai pe băncile stânger extreme. Cu atât mai pline sunt galeriile pe care le-a tixit publicul, în speranța repetării scandalului de Sâmbătă.

Aceasta însă nu s'a întâmplat și excepționând vorbirile mai de temperament ale lui Mezössy și Rákosi dispoziția era ca și cea de toate zilele, obicnuită mai ales de când ține obstrucția.

Președintele dealtfel a trebuit să intervină mai de multe ori în decursul vorbirii lui Lengyel Zoltán, mereu întreruptă și din dreapta.

Deodată se răspândește vestea pe coridor, că studentii dela politehnică

au spart întreg mobilierul și au rupt în bucăți băncile. Vestea a produs o evidentă iritare și mai mulți deputați mai ales din opoziție au grăbit la fața locului.

Dup'aceia a luat cuvântul Eötvös Károly în chestie personală, Károly Ivor și-a retras interpelația anunțată și apoi s'a terminat ședința.

Omagii.

Ilustratei Sale Domnului
Ioan I. Papp,
ales Episcop în Arad.

Invetătorii din tractul Radnei coadunați astăzi în conferința în Bêrzava exprimându-și bucuria lor din în identul alegerii Ilustratei Voastre de Episcop al Aradului, vin și vă salută din toată inima, dorindu-vă dela Tatăl cel ceresc viață îndelungată și putere deplină, ca să puteți păstori turma ce vi-s'a încredințat și se-o conduceți la limanul fericirii.

Dând expresiune simțimentelor noastre de grațitudine către Ilustrateia voastră, vă rugăm cu cel mai profund respect, ca să nu pregetați a ne considera și pe noi invetătorii de ceea-ce suntem: modești lucrători în via Domnului și ca pe atari să ne luați și pe noi sub seculul aripilor voastre arhieriești, dându-ne și asigurându-ne posibilitatea, ca să putem și noi tot mai cu rîvnă lucra la consolidarea mărețului edificiu al Steii noastre maice biserice.

Se trăiți la mulți ani!

At Ilustratei Voastre credincioși sînt: Protasie Givulescu, Nicolae Lună, Dimitrie Popovici, Nicolae Russu, Geoară, Ilea, Sima Bêrla, Petru Colțeu, Remus Pădăraș, Traian Givulescu, Romul Vașian, Vasile, Iriș Damaschin Medre, Solomon Giurcon, Iosif Stanca, Grigore Caba, Simeon Neamț, Nicodim Neagota, Alexandru Murășan, Gorge Lupuș, Trișon Dascal, Ersilia Ștef, Antonie Coșa, Andrei Vașian, Grigorie Farcaș, Alexandru Savu, George Moldovan.

Omul pregătit pentru moarte se simte fără îndoială mai bine dincolo decât aici, și nu poate să mai fie neliniștit de dorința de a se întoarce înapoi nici unul dintre cei ce și-au petrecut bine viața. Dorința aceasta n'ar putea să fie decât pedeapsa celor ce nu și-au descurcat daraverile mai înainte de a fi trecut dincolo, și eu îi cred pe spiritiști, când ne spun, că băjbăie vîzduhul de sufletele păcătoșilor, care nu mai au astempăr și-i ispitesc mereu pe muritorii nemernici.

Nu e oare o lipsă de pietate să neliniștim prin stăruințele noastre pe sufletele celor ce și-au făcut datoria în lumea aceasta? Poate oare un om, care crede în viața mai de apoi, să fie atât de mărginit, ca să nu și dea seamă, că greu va avea să spășească asemenea păcate după-ce va fi trecut și el dincolo!?

Cel mai înțelept dintre oamenii, care s'au ivit până în ziua de azi pe pământ, Confuciu, ni-a dat sunt acum două mii cincisute de ani sfatul: Pe spirite să le venerați și să nu le neliniștiți!

Aceasta și pentru-că e minte de copil nesocotit să te pui tu om din oase și din carne în fața unei ființe, care-ți știe gândul și pe care tu nu poți s-o știi decât așa, cum ea voiește să-ți pară.

Tu chemi pe Napoleon Bonaparte-cel puțin.

Ti-se prezintă vre-unul dintre dracii neînpeșițați, care sunt totdeauna la îndemână, și-ți răspunde: Eată-mă! Present. Ce poțesti, mă rog!?

Care-ți sunt mijloace de a te incredința, că el nu te ia în bătaie de joc, că nu te minte, că nu te ispitește, că nu profită de nemernicia ta omenească spre a te duce la peire?

Nici unul n'af.

E o rînduială firească în lumea aceasta, și e lucru apropiat de mintea omenească, că morții cu morții și viii numai cu viii au să-și petreacă, și dacă vor fi avînd să ne spună ceva, cel de dincolo nu așteaptă să-l chemăm, ci ne chiamă ei când și cum vor fi voind.

Nu-mi fac iluziunea, că prin aceste puține vorbe aruncate n'ni prîpă pe hîrtie voi fi reușit să aduc la pocăință pe cei căzuți în patima spiritismului experimental. Am ținut însă să nu rămîie nebagată în seamă nota spiritistă a „Lucaferului” și să le viu în ajutor celor ce n'au ajuns încă să-și dea seamă despre zădărnicia experimentelor spiritiste.

Acela, care se simte nedumerit și ține să se dumerească, n'are decât să citească sfînta scriptură și va găsi în ea mai multe elemente de studiu decât în toate cărțile experimentatorilor spiritiști.

I. Slavici.

Reflexii la un răspuns.

O critică de detaliu e o șicană
mai puțin reușitoasă.

Un scriitor.

E deodată atât de recentă ba încă nici terminată mișcarea binefăcătoare, ce s'a ivit în literatura noastră, îndeosebi ciscarpină, mișcare pornită întru curățirea limbii de proveniențe străine inutile, de a o face mai românească, deci mai frumoasă, ear în ultima analiză de a o unifica, încât trebuie să-ți apară un „rămas din timpul său afară” cel ce în o foaie cotidiană îndrăznește a apăra, respective a considera corectă o limbă plină de maghiarisme, cum e cea întrebuintată în localizarea „Dragoste copilărească”. Nu trebuie însă să ne mirăm, că poate vorbi așa di Dr. Ios. Siegescu când vorbește „pro domo” sua“.

Adeca acest domn, ni-se pare profesor la un gimnasiu maghiar, domnul ăsta, care când-va a avut pretenții de profesor universitar basat pe o teză de doctor fără nici o importanță, acest domn, care, după-cum ni-se spune, a scris „Ilie căprarii”, un fel de caricatură ce a apărut drept foiță în „Pop. Român” a publicat sub conducerea unui fost colegător — tipograf — care nu e de loc un Ispirescu — în „Biblioteca teatrală” a „Pop. Român” localizarea unei drăgățe piese a lui C. Murai: „Dragoste copilărească”. Foaie noastră în rubrica reclamelor obișnuite, ca de obicei, a luat notă de apariția ei, adăugând și câte-va cuvinte de laudă care nu e permis să le ia în serios. Dar „prietenii” d-sale dela „Luceafărul” încă au luat cunoștință de ea, de asemenea „Foaia școlastică” în rubrica noutăților literare, făcând observarea, că e bună fiind că are puține persoane.

Ademenit de un așa eveniment pentru dl Siegescu din întâmplare am citit-o. Piesa ca atare am aflat-o drăguță și acestui fapt e se atribuie dl Siegescu, că „nu e zi ca să nu o comande oamenii și nu este săpământă, ca Red. Poporului Român să nu primească știrii — natural secrete redacționale — despre succesul localizării” zice dl Siegescu, al piesii zic eu; limbajul însă l-am aflat condamnabil, despre ceea ce am și făcut niște note fugitive în un număr al acestui ziar, ce a apărut nițel cam cu mult înainte, de ce domnul Siegescu să mi răspundă. Imi păruse cu atât mai straniu faptul, cu cât știam, că dl Siegescu concursa când-va la catedra universitară; imi închipuiam deci, că știe cel puțin bine românește, căci de vr'o intensă activitate literară a d-lui nu avem cunoștință; mai mi făceam și iluzia că stă în curent cu prozele literare noastre și prin urmare lincios recentelor mișcări sănătoase ne prezenta, produsul său îmbrăcat în o neaoșe românească.

În Nr. 38 al acestui ziar răspunde on cu o octavă mai sus ca cel ce e haziliu în această situație, ce nu l bine, nu-l prinde și nu fără zimbet va fi citit ori-cine următoarele gândiri, demne de încadrat în memorie (risum teneatis amici): „Dl Minea să aștepte până își va găta stu-

diile și examenele la universitate, căci vieța li va arăta, că din ce ne îndepărtăm mai tare dela examenul de maturitate (căci atunci suntem mai închipuiți) — cu atât devenim mai calmi mai serioși — și vedem, că mult, tare mult trebuie să studiam, ca să putem produce ceva. Și dl Siegescu dându-și icoșna sufletului său în aceste vorbe are drept: dlui — presupun — a studiat atât de mult, dar atât de mult și a produs atât de puțin, dar foarte, așa că de zero nu stă departe. Dela teza de doctorat, foarte mică ca volum și nelsemnată ca conținut până la apariția lui „Ilie Căprarii” și „Dragoste copilărească” e atât de mult timp și așa toată lipsa de activitate, întrepută doar din când în când prin câte o „scrisoare” în „Unirea”, care se reduce la simpla funcție de reporter, încât nu ne mirăm de loc, că dlui, ca să și afirme superioritatea intelectuală recurge la ridiculități, că a absolvat facultatea ș-are examenele. Și la noi în înțelenitul ogor al istoriei limbii și literaturii naționale față de o sumedenie de cestiuni nedeslegate, ba une-ori chiar neatînse, un cercetași de o inteligență comună și numai ceva dor de muncă și poate brănda o urmă luminoasă în ochii posterității, e așa ușor de-a fi original, nu e spirit de întrecere ca la alte neamuri. Cu toate acestea dl Siegescu n'a făcut nici minimul posibil, de-aceia însă nu se sfăște a-și da aere.

În zădar se opinteste a găsi subiectivism în notele mele. Fără să caut anume, am aflat multe greșeli de limbă în piesa localizată de dînsul, ceea-ce acum voi arăta cu nouă exemple.

Constat mai întâi, că dl Siegescu ori n'a înțeles, ori cu intenție a întortocheat cele scrise de mine. Eu nu am zis, că poporul nu zice „io”, ci că nu e permis să scrii „io”, fiind că când scrii ceva sau o scrii în limba literară, poți scrie însă și în vre-un dialect, dar atunci să fi consecvent, să-l redai fidel, nu să-ți impetritezi icl și colo limba cu provincialisme. Va găsi cineva fidel redat jargonul bănățenesc în localizarea d-lui Siegescu? De sigur nu! Căci e un mixtum-compositum de ceva limbă literară, de ceva limbă din Bănat, de ceva maghiarisme etc. Ca profesor de limba română trebuia să știe, când și cum se folosește provincialismele. De voește a s'ia date interesante privitor la chestia asta, bine-voiesc a ceti cartea: „La vie des mots” a lui Darmesteter.

Ma! departe eu am zis, că înțelesul, cel d-lui „mulcom” d-l Siegescu noematologicesc nu e corect și nu cum a înțeles d-lui, că nu se folosește.

Dacă se zice în unele sate! Zăceanu, dohan, ba chiar „să te trăiască D-z-u”: în limba literară vor căpăta aceste drept de cetățenie cu mult mai greu, decât jidovii în România. Nu s'a format „să te trăiască D-z-u” prin analogia expresiei: „Să te bată D-z-u”, înțel cel ce știe românește, zice și-a zis totdeauna: „să te țină D-z-u” și alte expresii analoge.

D-l Dr. Siegescu zice, că situația e făcută mai comică prin aceea, că scriitorul

zice: „Prea stimată doamnă” și adaugă că e figură dramatică întrebuințată, pe când toată lumea, care ne știe și cunoaște limba va găsi în ea o nepermisă traducere a core-sponzetoare! expresii maghiare.

Dar dacă numai atâtea greșeli ar fi în această micuță localizare, ar fi cale-vale. Dar mai sunt și altele mai mici sau mai mari, cum îți place. D-lui cu nițel un preț nu vrea să știe, că maghiarismele nu e iertat ale traduce tot-a mot.

Imi iau voe a scoate la iveală din localizarea savantului profesor de limba română încă câte-va de o camdată: 1. maghiarisme: „uitându-se între ochi”, „mă rog. Pară-ți bine cât de mult, mie nu-mi pasa; „uită-mi-te între ochi” și „i se uită între ochi”; Adu-ți aminte de piesa aceea, în care cel doi îndrăgostiți... În genere d-l Siegescu traduce cu o nepermisă fidelitate azt, ez și azon, sau ezen-ul unguresc, înainte de propoziții secundare obiective, ori explicative, ceea-ce e inadmisibil în limba noastră, care această particularitate a limbii maghiare o redă prin articolul hotărât.

Ș-apoi ce noimă au vorbele ăstea: „Valeriu. (Imbrățișează pe Viorea). Unde? Nic! acum nu-l văd. Arată cu degetul, frumos, într-una, că mi scapă din ochi”.

Oare, d-le, „ștregarul” n'ar fi mai bine și mai românește decât „becherul”.

„Așa și așa am îmbătrânit — nu s bun de nimica”: românește e zis asta?

Dar sunt prea multe și nu voi să infestez urechile cetitorilor cu atâtea barbarisme. Cu un limbaj, unde găsești de pildă numai aste două expresii chiar: „să te trăiască D-z-u” și „uită-mi-te între ochi” nu merită să te ocupi, ear causa, că eu m'am ocupat, e, că am crezut corect a face on. public cetitor atenți asupra unui limbaj barbar în o vreme, când toți Românii tindem spre unificarea limbii și-a ortografiei. E bine să ne oprim nițel și asupra ortografiei: d-l Siegescu întrebuințează o ortografie arbitrară; dînsul zice: arat, arăt și arēt, cum îi vine la îndemână. Dar dînsul scrie persoana a doua din trecut așa: „Marta. Și cum a l cutezat tu să-l primești” etc. etc. Ma! constat, că, deși afirmă, că a localizat pentru corurile din Bănat, limbajul bănățenesc nu află nici chiar un palid echou” în „Dragoste copilărească”.

Astfel e localizarea d-lui Siegescu!

II. Minea.

Titlurile Rusiei față de Germania.

În Petersburgskija Wjedomosti, organul Principelui Uchtomski, s'a publicat din nou deună zi un articol în care se arată titlurile Rusiei față de Germania.

Articolul e semnificativ din cauză că oglindește pe deplin spiritul de anticipație ce domnește în cercuri largi și influente rusești contra Germaniei. Iată câte-va părți din acel articol:

„Germanii nu uite nici odată că imperiul german și Prusia au fost create nu

mai de Rusia. Acest fapt să-l știe ori-ce om care a înv naziale. A fost un timp când Est era a noastră, când în mon. Königsberg se temeau banii rușești, însuși Bradenburgul ne aparținea not când în Berlin rezida un guvernator. Toate acestea le am dăruit Germanilor mod generos. Numai vecinica noastră nerozitate a făcut posibil micului Brandeburg să devină regatul Prusia, și a acestu. să se întindă și să se ridice la rangul de german. În tot decursul secolului al 19 le. uol, ca bunii vecini, ne-am purtat cu Prusia ca cu'n ou să nu se spargă. Când au n-vălit în țeara noastră în anul 1812 regimetele prusiene, unite cu Napoleon, spre a l-părți Rusia, noi în loc să rupem ceva de Prusien — ceea-ce ei, în caz de victori de sigur ar fi făcut o — noi în dauna noastră încă am întărit Prusia, prea entuziasmi fiind pentru idaca de-a libera Europa Antichrist. Și ce am mai făcut în cel de ast? În 1848? În 1870—71? Cu tot că Wilhelm I asigurase că nu se luptă tra Franciei ci numai contra Jul Napolei totuși n'am năvălit spre Sedan, c creat Germania, i-am ajutat la câștig celor cinci miliarde, ear ca mulțumire siană am fost invitați la Berlin, șapte mai târziu, de sub zidurile Constantinului. Cunoscutul tablou de Werner, reprezentă proclamăția împărătească din sailles, nu este just, căci pe lângă fig de mărime naturală ale lui Bismarck, etc. trebuia pus înainte Gortschakow, a vărulul întemeitor al Imperiului german. Rusia nu face nimic alt ceva decât ca amică neinteresată să aperse și să libereze alții. Așa a fost cu România și Serbia, a fost cu Austria sub Szworow și în războiul civil cu Ungurii. Așa a fost Imperiul german. Toate aceste forme își datoresc existența protectoratului rus.”

Tot astfel continuă mai departe colul. Adevărat din toate acestea, zice l sische Zeitung de unde luăm aceste refie. este numai că în timpul războiului de sa. an, Prusia de Est a fost ocupată de Ru. Aceasta o știe ori-ce elev din gimnasiu. mai știe, însă, că Rusia a luat la Congres din Viena în mod „neinteresat” dela Prus toate posesiunile poloneze cu excepție a Posenia; se mai știe încă că toate cel lalte afirmațiuni sunt niște întortocheți o dinare ale adevărului istoric, și că, dai în școalele secundare din Rusia se înva în sensul acesta istoria cea mai nouă, atun acolo nu se învață adevărul, ci neadevărul

NOUTĂȚI.

ABAD, 24 Martie n. 1903.

Intărirea episcopului din Arad

Prezum ni se scrie din Budapesta, ședința din urmă a consiliului de ministri a fost vorba de scaunul episcopului al Aradului. Vlasics, ministrul de cult

FLORICA.

Mila și adevărul să nu te părasească.
Leagă-le în jurul gâtului tău:
Serie-le pe tabla inimii tale!

Solomon (Scriptura).

Ehei, ce mai puțin de Român era și moș Negură săracu! Dumnezeu să-l odihnească! Uite, de când l-a băgat în pământ par'că rămas satul pustiu ca o biserică după-ce i-ai dărima altarul. Cui de bună-tate era omul ăsta pentru ai lui și leagăn de înțelepciune când era vorba să ridice glasul în vre o adunare pentru binele obștei. Când începea să vorbească, par'că cetia dintr'o carte și toți l'ascultau cu dragoste, căci vorba lui era vorbă cu miez și ce le spunea moș Negură, le mergea la suflet. Par'că li-se ridica o ceață de pe ochi și cu cât vorbea, cu atât îl înțelegeau mai bine, ear când bătrânul își ridica capul lui alb și privia peste toți zicând:

„Nu-i așa, oameni buni?” din gurile tuturor eșiau lung și greu vorbele:
„Așa... așa” l...

Și-apoi a și avut o înmormântare cum rar s'a mai pomenit pe la noi. Se strînsese tot satul, și cum să nu se stringă, că nu era om, căruia moș Negură să nu-i fi făcut un bine cu vorba, ori cu fapta. Când venea treaba la vre-o judecată, la ușa cui era să bați și bătea și și-se deschidea și eșiau din casa lui luminat. A

dona zi pleacă la oraș înștit și-i aduceai în corn de capră pe judecători cu câte o vorbă de ale bătrânului. Oamenii cu carte și ăia dela judecată, totși prin școli, ce să zici, dar n'au trăit și n'au văzut câte a văzut și a auzit moș Negură, și... iaca pricina!

Când era vorba de fapte, apoi nu era sărac care să-i iasă cu mâna goală din curte, și când avea ceva cu prisos se împărțeau și vecinii căci așa era făcut moș Negură, să nu se poată bucura singur de ce are. El știa una, „dacă dai și Dumnezeu îți dă”, și eată de ce-și făcea pomană cu toată lumea.

Și așa cum vă spuneam, l-au dus la groapă jeliți de toate rudele și nu știu dac'ăși greși când ași spune, că mai tot satul era rudă cu moș Negură. Avea nouă copii, oameni cu casă și cu rostul lor, apoi delaăști nouă copii gândiți-vă la puderia de nepoți, unii mai mititei, alții flăcăi în toată frăea, ori fete bune de măritat, mai puneți că era nașul la o sumedenie de oameni și afară de ăștia și o mulțime de alte rude mai de pe de lături.

Și-apoi când era vorba să facă bine, se scula moș Negură și în puterea nopții.

Odată într'o noapte posomorită de toamnă înainte de cântătorii dinspre ziuă, tocmai când să se întoarcă pe partea cealaltă, numai ce se trezește bătrânul cu

niște bubuituri vrășmașe la porțița dinspre uliță. „Ce să fie?...? Se scoală fără să se supere și când pune piciorul în curte, aude pe cine-va strigând:

„Nu mă lăsa, moș Negură, că'mi moașe copila și-i nebotezată sărăcuța..., nu mă lăsa”.

„Așteaptă-mă că viu acușca”, îi răspunse bătrânul cu un ton îngrijit și dădu buzza în casă, își trînti o gheabă pe umeri, își trase cismele și c'o căciulă pusă a vrajă porni cu lelea Floarea și nu se opriră până la ușa popii. Il sculară din somn și după-ce-l ceti copilei, o cuminecă, dar când era gata s'o boteze, o întrebă popa pe Floarea:

„Floarea, dar cum să-i punem numele?”.

„Apoi cum o vrea Sf. Voastră”.

„Dar ce să mai socotiți... Floarea să i zicem — adause moș Negură — căci ce-i mai frumos, decât ca fata să-i poarte numele mă-sii”.

— „Bine zici” adause popa, și-o confundă de trei ori în apă rece.

Și așa a botezat-o pe Florica.

Și acum, vedeți, Dumnezeu cum a adus lucrurile. Florica n'a murit, pe semne că nu-i era scris să moară, sau poate n'a luat-o Dumnezeu înadins, ca să aibă moș Negură un toiag la bătrânețe.

Și chiar așa s'a întâmplat. Când era

Florica de vr'o zece ani moș Negură ajunsese slab și neputincios și simția și el c'ă avea nevoie e cine-va să-i mai deretice priecasă, să-i mai aducă la nevoie vr'un uclior de apă, sau să-i mai ațâțe focul în va. Băteii lui cu dragă inimă ar fi vrut a dea vr'un nepoțel ori vre-o nepoțică, de câte ori venea vre-unul, moș Negru trimitea acasă zicându-i: „Du-te mă și crează la tat'teu, dă-i mână de ajutor, c'ă frumos și-așa-i îi place lui Dumnezeu”.

Lelea Floare, care era vecină cu moș Negură își ducea și ea traiul cum da Dumnezeu într'o colibă dărăpănată, acoperită e carii se înegriseră de ploii și de vântu dela o vreme vîzînd, că-i crește f mîne poimîne va trebui s'o scoată l — căci de, dacă tră șiți trebuie s rind cu lumea — începu să fie chi viitorul Floricii și se tot bătea cu rile, ce să facă și pe ce cale s'apuc Bărbatul său îi murise de m

Într'o Duminică, nu știu cur la vorbă cu lelea Marița, o femeie și bine făcută, care venise mai a și ridicase o casă de piatră de ț mare dragul să te uiți la ea. P. pe acolo, ba ce e pe acolo și lelea Floare, cam lacomă după bani, ca tot omul sărac, se hotărăște s'o pornească în țeară.

Se invoi cu moș Negură să-i lase pe Florica pentru vre-un an doi, și moșnegea

și instrucțiune publică, a propus ca consiliul să primească adresa pârțitoare sinodului episcopesc. Consiliul la asta a hotărât cu unanimitate, că va propune majestății Sale întărirea P. C. Sale Ignatie Papp. — Ministrul de culte va înainta încă săptămâna aceasta datele de întărire Majestății Sale.

Asentările — amânate din nou. Asentările, pe cum se știe, au fost și estimp dește pe lunile Martie—Aprilie, dar de oare-ce dieta nu putu-se vota proiectele militare din cauza obstrucției opoziționalilor, ministrul de honvezi baronul Fejérváry printr'un circular a fost amânat asentările pe lunile Aprilie—Maiu. De astădată ministrul de honvezi a luat o dispoziție mai nouă, pe care a trimis-o autorităților, în locul prim capitalei, ca pregătirile pentru asentări așa să le întocmească, ca recrutarea să se poată ținea mai târziu încă cu o lună, adică în Maiu—Iunie.

Serbătoare în fortăreața din Arad. Garnisoana din Arad eri a serbat a 55-a aniversare a luptelor glorioase dela Mortara și Novara. Regimentul 33, an de an serbează cu multă demnitate aducerea aminte a acestei zile, în care feciorii cari aparțineau acestui regiment, — Români în cea mai mare parte — au reputat cu prețul vieții lor învingerea strălucită dela Mortara și Novara din Italia.

Eri dimineața festivitățile au început cu serviciu divin la care a asistat în frunte cu generalul întreaga garnisoană. După serviciu s'au distribuit premii suboficierilor.

La amiază s'a dat un prânz, la care au luat parte autoritățile militare și civile. Primul toast l-a ridicat generalul Lehman pentru Majestatea Sa.

Dup'ameaz s'au arangeat jocuri pentru feciori. Mulțime multă au participat la aceasta frumoasă serbătoare.

Declarație. La cererea d-lui protopop Andreiu Ghidiu, declarăm că autorul corespondenței din Caransebeș apărută în N-rul 40 dela 1/15 Aprilie a ziarului nostru, nu este D-sa.

„Activitatea” din Orăștie, care apare sub șef-redacțiunea d-lui Dr. Aurel Muntean și sub responsabilitatea d-lui Laurian Bercian, are calitatea de a se redacta în întregime cu foarfecă. — afară de invectivele ce cum și așa avea nevoie de cine-va, primi bucurios.

A trecut un an și mai bine dela plearea lelii Floarei și toate mergeau strună; Negură își ducea cum putea bătrânețea Florica, se mai certau și ear se păcăn, știți cum se pățește de obicei cu piii, ear lelea Floarea scria din țeară din când în când câte o carte în care își mai sufletul către Florica. Atăta odor de fată și ea și când te umple dorul, de al peste lume, că tot nu te lasă până nu știu o vorbă la ai tăi.

Au trecut apoi opt ani, fără ca lelea Floarea să mai dea un semn de viață. Se băgase ea în pământ și de geaba întreba biata Florica pe toți câți veniau din țeară, în zadar îi întreba despre mă-sa, că unu nu putea să-i spună o vorbă.

La început moș Negură, creștinul lui Dumnezou și om bun la suflet, încerca chip și fel s'o îmbuneze să-i spună ba una ba alta, ca doar s'o liniști biata copilă. Dar la urma urmei nici moș Negură nu știa ce să fie cu lelea Floarea, căci de, tăcerea asta, nu-i prea mirosia lui a lucra curat. Își făcea curajul bătrânul și s'ameția și el cu fel de tot fel de gânduri, dar tot nu putea să-i dea părerea, cam ce-ar fi putut să se întâmple. (Va urma).

se aduc în acel „ziar” unor fruntași români, mai ales din Arad și Orăștie, cari invective în totdauna sunt originale (și par une ori simultan și în „Controla” din Timișoara).

Dar aceasta la urma urmelor pe noi nu ne privește și de aceea nici nu am zis nici un cuvânt până acuma. Fie-care cu priceperea și după inima lui!

Protestăm însă contra lipsei de scrupul a „Activității”, când vedem, că în Nr. 10 dela 19 Martie reproduce în întregime, pe pagina 1, ca articol de față, articolul publicat în „Biserica și Școala”: „George Șincal de Șinca”, fără absolut nici o schimbare și fără a indica de unde e forfecat articolul.

Și aceasta o face „Activitatea” în același număr, în care publică și un articol unde redactorul responsabil al „Bisericii și Școlii”, C. Sa dl R. Ciorogariu e numit plagiator, etc.; în același număr în care „Activitatea” raportează cetitorilor săi cu totu contrarul dela ceea-ce s'a petrecut la Tribunalul din Timișoara, în procesul în care E. Măglaș a fost condamnat pentru calomnie și vătămare de onoare, pentru cele scrise contra C. Sale d-lui R. Ciorogariu.

Estă ce ziar e „Activitatea” și ce oameni de „bună credință” sunt diriguitorii ei! Aceste șire le aflăm în „Biserica și Școala”. Noi din parte-ni nu avem de adăugat decât deslușirea, că „Activitatea” reprezintă banca românească „Dacia”.

Primum un apel adresat către preoții din cercul electoral Vinga subscris de mai mulți preoți, în care se cerează preoții din acest cerc să se întrunească Joi la 1/2 9 ore la o consfătuire prealabilă în ospătaria lui Manusoff din Vinga.

Furt la perceptoratul de dare din Făget. Citim în ziarele din Budapesta: O depeșă sosită la poliție anunță că eri noapte făptuitorii necunescuți au intrat în localul perceptoratului de dare din Făget și au dus cu sine o sumă mare de bani. Dauna încă oficios nu e constatată. Poliția urmărește pe făptuitorii.

Surzii nu mai scapă de miliție. Există o datină păcătoasă între unii flăcăi ajunși la etatea de asentare, că în scopul de a scăpa de miliție se ciungăresc înșiși, unii trându-și degetele dela mâna dreaptă, alții spărgând-și timpana mechilor (spre a deveni surzi), etc. În timpul din urmă s'a constatat deosebi la flăcăii aparținători cercului de asentare al corpului de armată Nr. 7 (din Crașovia), că mulțime din ei, altcum trupeși și sănătoși, erau cu timpana spartă (sfredelită). Pentru a le lua pofta de ciungărire, comandantul de corp a dat acum ordin comisiunilor de asentare să asenteze și pe cei cu timpana spartă, decât altcum sunt apți, având apoi să fie întrebuiți țapi la trupe pentru săvârșirea lucrurilor ordinare.

O știre tendențioasă. Cetim în Gazeta: Sub titlul „Román diákok a magyar nyelv ellen”, (studenți români în contra limbii maghiare). „Budapesti Hirlap” comunică cetitorilor săi următoarele:

„Din Brașov ni-se telegrafează: Școlarii de clasa VI-a din gimnasiul superior român au declarat, că nu vor merge la școală până atunci, până când profesorul lor Ioan Bunea, care pretinde cu strictețe învățarea limbii maghiare, va propuna în classa lor. În contra studenților s'a făcut cercetare. Comisarul consistorului gr.-or. din Sibiu a sosit aici!”

Una din foile maghiare de aici vorbind de incidentul, că școlarii de cl. VI-a dela gimnasiul nostru au lipsit în adevăr vre-o două zile dela școală, aruncase întrebarea: Nu cumva avem de a face cu o grevă în contra limbii maghiare? Ceea ce aceasta foaie locală nu cuteaza a susținea direct, fiind prea aproape și cunoscând mai bine împrejurările, s'a telegrafat, cum vedem ca fapt implinit ziarelor din Budapesta. Trebuia după obicei să fie exploatat și acest incident în interesul șovinist cu tendință contrară școlilor noastre. Cumcă așa este o dovadă însăși cercetarea făcută de autoritățile școlare. Numitul d n profesor predă trei limbi în clasa VI-a, româna-maghiara, germana. De-o plângere contra limbii maghiare n'a fost vorba, ci precum auzim, școlarii s'au plâns numai că profesorul lor i-ar fi prea încărcat cu lecții. Dealtmintearea școlarii după admonițiunile serioase ce li-s'au făcut,

au reintrat în ordine și merg toți regulat la prelegeri. Ar fi mai folositor, dacă cei ce răspândesc asemenea știri tendențioase și-ar mătura mai întâiu dinaintea ușei lor și s'ar interesa mai de aproape de cele ce se petrec în liceele ungurești.

Broșura princesei Luiza. Se depeșează din Berlin: Princesa Luiza acum cât mai curând în contra voinței celor din jurul ei va eda în contra cunoscutului manifest al Regelui o broșură sub titlul „De ce a trebuit să plec” în care va descrie stările scandaloase dela curtea Saxonă.

Un pătrar milion pe trotoar. Din Paris se depeșează următoarele: Pe Rue des deux enfants se plimba o femeie frumoasă cu fetița sa de șase ani. În plimbare s'a întâlnit cu bărbatul ei, care a părăsit-o de câte-va luni. Bărbatul era încesator la bancă mare și ținea în mână o cutie pregătită din aramă, în care erau 250.000 franci. Când a observat pe nevasta și copilul sa, a pus cutia pe marginea trotoarului, și-a îmbrățoșat fetița și a început a povesti cu nevasta sa. Femeia i-a făcut reproșuri pentru necredință și bărbatul i-a răspuns foarte iritat. Cearta a atras o mulțime de oameni lângă ei. Au venit îndată și poliștii, cari au condus pe cei doi la poliție. Acolo i-a venit în minte bărbatului că a uitat banii pe trotoar. Inspăimântat a alergat îndărăt la locul unde s'a fost întâlnit cu nevasta sa. Fetița ședea încă pe marginea trotoarului, lângă dinsa cutia. Când fetița văzu pe tatăl ei apropiindu-se îl întrebă:

— Tată, asta poate ai pierdut tu? Din cale afară fericit își ridică părintele copilul și-i acoperi fața de sărutări. Cu fericire a alergat îndărăt la poliție unde s'a putut încă întâlni cu nevasta sa. Acolo îndată în fața celor dela poliție s'au împăcat și de atunci e sfântă pace între ei.

Antichități.. moderne. Parchetul din Paris a fost sesizat mai zilele trecute că în capitala Francei sunt adevărate fabrici de... antichități, cu cari se înșală publicul, și diferitele muzee.

În urma acestei plângeri, parchetul a dispus arestarea primului vizat, pictorul Enyua, care a dus înaintea judecătorului de instrucție a declarat că el însuși a fabricat coroana Semiramidei (regina Asiriei), coroana care fusese trimisă în Crimeea unde se făceau săpături arheologice.

În urma destăinuirilor lui, parchetul a făcut mai multe descinderi pe la diferite pictori și sculptori... Și ce credeți că a descoperit?...

Fabrici, fabrici în toată puterea cuvântului, unde se proiectau și se lucrau cu o deosebită artă antichitățile cele mai nesperate, cari în urmă erau trimisei pela diferite muzee, cari se făleau, unele, că sunt singurele cari posedă valoroasele... antichități, à la coroana Semiramidei care a fost cumpărată cu 200 de mii de franci de muzeul Louvre unde se află și azi.

Afară de aceste multe și mărate descoperiri, parchetul a descoperit până și fabrici de mumii egiptene, făcute din cadavrele conservate luate de la spitale!...

Și să se mai zică că Franca nu este o țară în care arta a ajuns la apogeu!...

Toți știu, că sămânțele de napl de nutreț, ale lui Mauthner sămânțe împreunate din roadele mai bogate, că sămânțele de verdețuri ale lui Mauthner produc zarzavaturile mai bune și că din sămânțele de flori ale lui Mauthner cresc florile cele mai frumoase. — Cu un cuvânt: Sămânțele-lui Mauthner sunt cele mai bune, depositul cel mai mare și prețurile uimitor de ieftine.

Curiositățile statistice. Un statistician, care se vede că n'a avut alceva de lucru a calculat că în termen mediu femeile parisiane se mărită la vârsta de 21 ani.

Din compararea vârstei celor 121 525 femei parisiane, câte s'au măritat dela 1890 până la 1900, rezultă că s'au măritat în cursul acestor 10 ani 27.981 în etate sub 20 ani, 61.370 în etate între 20—30 ani și 22.891 în etate de peste 60 ani.

A apărut Nr. 3 din Revista „Convorbiri Literare” anul 37 1903, cu următorul cuprins: Oratori, retori și limbaj (sfrșiți). de Titu Maiorescu. — Titlul lui

Mircea com. — R. de E. H. M. — R. de E. H. Burnett (traducere) de A. — Noua îndrumare a nostru superior, de E. A. Pang. Bibliografie.

TEATRU.

Repertoriu săptămânal: Marți: „Bob herceg” operă Mercuri: dup'ameaz operetă; seara „Bob herceg” Joi: „Hunyady László” Vineri: „Tiszteletes” Sâmbătă: „Tiszteletes” La reprezentația de „Bob herceg” se va face persoane. Rolul Annie îl d-na Zilahi ear al princesei, B. Répási Gu...

Din public.

Di Sebesztha Károly ne roagă să-i publicăm următoarea

Declarațiune.

În articolul de fond apărut în „Tribuna Poporului” din Arad dela 4/17 Martie sunt atacat, că în calitate de inspector școlar bag politica în școale și că sunt șovinist. Aceia cari cunosc activitatea mea știu, că acusa aceasta este nefondată pentru-că la toate ocaziunile vizitațiunilor mele școlare se pot convinge, că activitatea vre-unu învățător și influența educatoare a școlii o apreciez așa fel, că învățătorul cum i-a învățat pe băieți atât în limba lor cât și în limba maghiară. Că nedrept nici odată n'am voit să fiu, o dovedește faptul, că în decursul activității mele de 10 ani de aici, nici când nu s'a ridicat p'ânsoare în contra mea că aș fi nedrept ori neechitabil.

Cu toate acestea din respect față de publicul cetitor cult, îmi țin de datorință să declar că șovinismul meu consistă în aceea că eu numai pe acel preot ori învățător respectez și pretuesc, care este zelos în educația pe carea și cultivarea poporului încredințat lui dar pe aceia cari cu ori-ce preț caută să apăsă cultura ori școlile școlilor cari apar în altor credințe religioase îi consider demni a depozita lor și din asta nu fac nimic.

De alt șovinism nu mă simt culpabil. Timișoara, 20 Martie 1903.

Sebesztha Károly, consil. reg. inspector școlar reg. al comit. Timiș. st.

Înțelegem apărarea magnifică a omni inspector școlar, până la punctul că: pe cei (preoți ori învățători) cari cu ori-ce preț caută a apăsă cultura ori școlile acolora cari aparțin altor credințe religioase, îi consider nedemni!...

Cine oare, din preoții și învățătorii nostri ar putea avea puțință de amestec și de „apăsarea” unei școale, care nu este a sa?

Magnificul domn inspector, așa se vede, că umblă să reediteze povestea lupului cu mielul.

Atât avem de reflectat la declarațiunea d-lui Sebesztha Károly.

Red. respons. Ioan Russu Șirlianu. Editor Aurel Popovici-Barclanu.

Insertiuni și reclame.

INVITARE DE ABONAMENT.

„BUNUL ECONOM”,

REVISTA PENTRU AGRICULTURĂ, INDUSTRIE ȘI COMERCIU (ORĂȘTIE (Szászváros)).

Cea mai ieftină și totodată unica foaie românească în felul ei cu ilustrațiuni.

Costă:

pe anul întreg (2 fl.) 4 coroane pe jumătate an (1 fl.) 2 „ Pentru România 15 lei pe an.

Ctul. CASSEI DE PĂSTRARE POSTALĂ Nr. 10025. — Numeri de probă gratis și franco. —

Abonamente se plătesc înainte și se pot face cu prima zi a ort-cărei luni.

898 8—10 Administrația „BUNULUI ECONOM”.

